

Fíggjarmálaráðið varð ávarað

Hóast bæði aðalstjórin, Petur Alberg Lamhauge, og fíggjarmálaráðharrin, Karsten Hansen, vóru kunnaði um skattaholið, so varð lógin, sum loyvdi hesum, sett í gildi. Bæði frá eini grannskoðanarfyrirøku, sum hevði málið til hoyringar, og í einum innanhýsis telduposti, har víst varð á trupulleikan

SKATTAHOL
Jákup Mørk
jakup@sosialurin.fo

Nýggja kapitalvinningskattalógin er neyman vert tað pappirið, sum hon er skrivað á. Í øllum førum ikki, um endamálið við lógin hevur verið at tryggja eina einsháttaða skatting av virðisbrøvum og tí avkasti, sum hesi geva.

Júst hetta var annars arbeiðssetningurin, tá Fíggjarmálaráðið í september mánaði í 2000 fór í holt við fyrireikingarnar til nýggju lóggávuna. Eitt arbeiði, sum annars var byrjað eitt ár frammanundan, tá semja varð um, at tað varneyðugt við einum reformi á økinum. Í einum uppriti til broytingar av kapitalvinnings-skatti verður sagt um hetta, at »skatting av kapitalavkastí so vítt møguligt skal vera eins, uttan mun til slag av iløgu«.

Orsøkin til hetta var fyrst og fremst, at tað í gomlu lóggávuni var sera ymiskt, í

Í einum notati frá grannskoðanarfyrirøkuni, KPMG, varð víst á trupulleikan, samstundis sum funnist varð at, at ongar skiftisreglur vórðu útflyggjaðar saman við lógaruppskotinum, sum tá var til hoyringar

hvønn mun slíkt avkast varð skattað. Eitt nú var stórur munur á skattingini, um iløgan varð gjord í Føroyum ella uttanlands, og tí bar íleggjarastrategiín ofta bráð av skattaspekulatióin, heldur enn vánum fyri sjálvari iløguni.

Skuldi broyst

Sum tað hevur verið frammi í Útvarpinum, so er tó ikki eydnast Fíggjarmálaráðnum at røkka arbeiðssetninginum. Gaman í er lóggávan gjord, men sum tað framgongur aðra staðni á hesum síðum, so er tað sum so ein rættliga einföld arbeiðsgongd, um sleppast skal undan skatting av vinningsbýti.

Hetta víkir í øllum førum frá arbeiðssetningum um, at allur vinningur skal skattast javnt, og fyri vanligu føroyska skattgjald-

aran man tað eisini kennast lítið hugalígt, at tað soleiðis skal bera til hjá økrum at sleppa sær undan skatti. Enntá við fullari lógarheimild frá stovninum, sum skattgjaldarin sjálvur er við til at fígga.

Tað, sum verri er, at tað sambært teimum skjølum, sum Sosíalurin hevur fingið innlit í, framgongur, at Fíggjarmálaráðið var vitandi um, at eitt hol var í lógin.

Longu tann 7. september í 2000 var semja um, á hvørjum økjum tað serliga varneyðugt við akuttum ábótum á skattalógin. Her verður sum fimta punktið nevnt, at »Tað ber til hjá høvuðspartaiegara (> 10 ár) at selja partabrov til egíð felag. Harvið sleppur hann undan at rinda sær vinningsbýti og/ella løn.

Ávaringin

Soleiðis var ætlanin hjá bólkinum, at einki skattahol skuldi verða hesum viðvíkjandi, men hesin parturin av arbeiðssetninginum er so dottin ímillum onkrastaðni.

Bólkurin arbeiddi annars hampuliga skjótt, og longu í februar mánaði í 2001 varð uppskot til hoyringar latið Føroya Banka, Føroya Sparikassa, Kaupthing Føroyar, Kærustovninum og teimum báðum ríkisgóðkendu grannskoðanarfyrirøkunum, KPMG og Inpact.

Og her koma fyrstu ábendingarnar um, at lógararmiðið ikki er gjørt nógv væl. Flestu av teimum pørtum, sum hava fingið málið til hoyringar, fylast fyrst og fremst á, at tíðarfreistin at svara Fíggjarmálaráðnum er somikið stutt. Eina vika er skotbráðið, og tað meta partar-

nir vera alt ov stutt tíð, tá talan er um somikið umfangandi lógarverk.

Hartil kemur eisini ein viðmerking, har átti at sett alarmlokkurnar í sving. Seinast í viðmerking sinari svarar KPMG fylgjandi: »Í lógaruppskotinum eru ongar skiftisreglur. Skulu partaeigarar, sum í dag kunnu selja skattafrítt, skattast við sølu av hesum partabrovum, tá lógin kemur í gildi? Ongar skiftisreglur eru í tilfarinum, og kunnu vit tiskil ikki geva viðmerkingar til hetta.«

Við hesi viðmerking hugsar grannskoðarin ivaleyst um \$5 í nýggja lógaruppskotinum. Har verður sagt, at »verða virðisbrøv avhendað til tað felagið v.m., ið hevur givið út virðisbrævið, skal avhendingarupphæddin roknast fyri vinningsbýti.«

Trupulleikin í hesum er

tó framvegis hin sami. Nevnliga at lóggávan ikki fevnir um tey partabrov, sum eru keypt fyri 18. november 2001 og eru yvir 10 ára gomul. Altso kunnu hesi framvegis seljast felagnum, uttan at skattur skal latast av teirri orsøk.

Topparnir finguboðini

Tað er tó einki, sum bendir á, at hendan ávaringin frá grannskoðanarfyrirøkuni verður tikin í álvara. Hóast tað verður sagt, at ongar skiftisreglur framganga av uppskotinum, so verða hesar ikki senda til hoyringar, og spurningurin um skattafria sølu inn í feløgin, verður ikki viðgjørdur.

Heilt gloymdur er trupulleiki tó ikki, tí í november mánaði í 2001 verða bæði Petur Alberg Lamhauge, aðalstjóri, og Karsten Hansen, fíggjarmálaráðharri, kunnaðir um holi. Hetta verður gjørt í teldubrævi tann 9. november, har ein fulltrúi ger vart við trupulleikan.

Her verður nágreiniliga staðfest, hvør trupulleikin er, men hóast hetta, so varð lóggávan sett í gildi uttan nakrar broytingar, sum kundu forðað fyri hesum. Avleiðingin er, at føroyski skattgjaldarin í dag bara kann standa spyrjandi og hyggja at, meðan tað hjá økrum kann lata seg gera at taka hópín av skattafríum krónum í lummarnar.

Við hesi viðmerking hugsar grannskoðarin ivaleyst um \$5 í nýggja lógaruppskotinum. Har verður sagt, at »verða virðisbrøv avhendað til tað felagið v.m., ið hevur givið út virðisbrævið, skal avhendingarupphæddin roknast fyri vinningsbýti.«

Trupulleikin í hesum er

Helst ov seint

Bárður Nielsen, núverandi landsstýrismaður í fíggjarmálum, er samdur í, at talan er um ein trupulleika, men hann ber ótta fyri, at tað longu er ov seint við broytingum. Fuglurin er flogin

SKATTAHOL
Jákup Mørk
jakup@sosialurin.fo

Enn hevur Bárður Nielsen ikki sitið so leingi í nýggja sessinum, at hann hevur havt nakrar serligar stundir at seta seg inn í júst málið við umrødda skattaholinum. Og enn er arbeiðið við fíggjarlógin, sum tekur størsta partin av arbeiðsorkuni, men tað merkir tó ikki, at hann ikki er greiður um trupulleikan, sum hann eisini metir sum verandi rættliga kompleksan.

– Hatta er so ikki eitt mál, sum er so lætt at loysa. Trupulleikarnir eru jú

tvinnir. Nevnliga at tú eftir tíggiur ár kanst selja skattafrítt, líkamikið um sølan er til felagið sjálvt ella til onnur. Gera vit t.d. eina lóg, har vit siga at sola til felagið er skattskyldug, so fara somu cigarar helst bara at selja til eitt nú børnini, so har er lítið vunnið. Eisini hóast hetta so bara kann gerast einaferð, í mun til tað, sum nú er galdandi, har talan er um eina myllu, sum bara melur, sigur hann.

Ivast í heimildini

Spurdur, hvørt hetta er ein trupulleika, sum landsstýrið ætlar sær at loysa, sigur Bárður Nielsen, at hann sjálvandi fer at hyggja at málinum.

– Vit hava longu umrøtt tað nakað, men enn havi eg so ikki tikið nakra greiða støðu, hvussu hetta skal loysast. Spurningurin er eisini, hvussu nógvan skund málið nú hevur. Eg rokni við, at teir flestu, sum hava havt møguleika at vinna sær eina munandi upphædd á hendan hátt, longu hava

handlað, so tað er kanska for seint í so máta. Men sjálvandi skal okkurt gerast, so tað ikki ber til at gera á sama hátt í allar ævir.

– Og so leggur landsstýrismaðurin afturat, at hann ivast í, hvussu lóglig hendan útlutanin er, sum er farin fram seinastu tíðina.

Við hesum verður helst sipað til, at tað bert er í gamla lógarverkinum, at frípartabrovini verða nevnd. Hvørki í nýggju lóggávuni ella í skiftisreglunum til hesa, er nakað orð felt um frípartabrov, og tí er tað kanska ivasamt, hvørt frípartabrovini veruliga fáa upprunaligu keypsdagfestingina, ella um tey skulu roknast eftir degnum, har tey eru útskrivað, og sostatt eru fult skattskyldug.

Tað man so undir øllum umstøðum vera ein spurningur, sum má standa sína roynd í rættinum, men tað man standa þúra greitt, at fer landsstýrismaðurin í rættin við hesum spurningi, so munnu tað nógvast staðni vera partaeigarar, sum fara at halda ondini í langa tíð.

Hóast flestu partaeigararnir ivaleyst hava hildið seg handlað sambært lóggávuni, so ivast Bárður Nielsen í, hvørt talan í veruleikanum skal vera um skattafria útlutan

Soleiðis rindar tú ikki skatt

Nýggja kapitalvinningskattalógin letur upp fyri einum holi, har partaeigarar við virðisbrøvum, sum eru eldri enn lógin, kunnu taka pening út skattafrítt

galdandi fortreytum.

Dagfestingin broytist ikki

Tá nýggja kapitalvinningskattalógin varð sett í gildi 1. januar 2002 kom tó eitt hol í lóggávuna, sum tað nú eru fleiri, ið hava funnið.

Hetta hevur við sær, at partaeigarar við partabrovum, sum eru eldri enn 10 ár og sum eru keypt fyri 18. november 2001, kunnu

fáa frípartabrov, uttan at hetta verður roknað sum inntøka av økrum slag. Frípartabrov vil í hesum føri siga, at felagið - um tað hevur upparbeitt eitt yvirskot – konverterar part av uppsparda yvirskotinum til partapening.

Í kapitalvinningskattalógin verður lagt upp til, at um frípartabrov verða latin, so skulu hesi roknaast við einum útveganarvirði upp á 0 kr., og tí skuldi tað helst verið so, at allur solupeningurin av hesum er skattskyldugur, tá partabrovini verða seld.

Trupulleikin í hesum er tó, at verða frípartabrov latin partaeigara, sum hevur keypt upprunaligu partabrovini fyri 18. november 2001, so verður útveganardagurin á hesum roknaður sum dagurin, sum upprunaligu partabrovini vórðu fingin til vegna. Altso verða øll partabrovini – eisini tey, ið eru fingin fyri einki – at skattast eftir gomlu lóggávuni, og tað vil siga, at allur vinningur er skattafríur, bara útveganardagurin liggur 10 ár ella meira afturi í tíðini.

Nýttist ikki at rinda

Hetta gevur tað úrslit, at eigur tú í dag partabrov, sum eru eldri enn 10 ár, so

er eingin orsøk yvirhøvar at taka peningin út sum vinningsbýti og harvið rinda vinningsbýtisskatt. Í øllum førum um endamálið er at rinda sum minst av skatti.

Og eru partabrovini ikki tíggiu ár enn, so er bara at biða. Eru keypið gjørt fyri 18. november í 2001, so stendur gamla lógin við, og tá partabrovini eru nóg gomul, er einki til hindurs fyri skattafria peningastreyminum.

Er einginpeningurin nóg stórur, eru hyggjuráðini at hækka partapeningin við framfluttum vinningi, fyri síðani at lækka partapeningin við útgjaldi til partaeigarar. Dømi um hetta kann vera fylgjandi ársfrágreiðing, sum er tikin úr einum av teimum roknskapum, sum vit hava hugt at í hesum sambandi: »Á eykaaðalfundi tann xx/yy-200Z varð samtykt at hækka partapeningin við 300 tkr. Seinni á sama aðalfundi varð samtykt at lækka partapeningin við 100 tkr., við útgjalding til kurs 12.756,13.«

Í hesum dómnum verða knappar 13 mió.kr. útgoldnar partaeigararum, uttan at skattur fellur til landskassan. Sambært lógin er einki galið við hesum. Men moralskt kann stórt spurnartekin setast við, hvussu partaeigararnir eisini eftir hetta framhaldiandi kunnu halda fast um teir skattaframumir, sum gamla skattalóggávan gav teimum. Tað vil siga, at krógvaða útlutanin hesaferð ikki nýstist vera tann seinasta. Er úrslitið hjá felagnum nóg gott, kann sami leistur nýtast aftur og aftur, tá útveganardagfestingin í frípartabrovum alla tíðina verður sett til útveganardagin hjá upprunaligu partabrovunum.

Politisk avgerð

Hóast Fíggjarmálaráðið skeyt upp, at skattaholið varð típt, so varð hetta avvíst av politiskari síðu

SKATTHOL
Jákup Mørk
jakup@sosialurin.fo

Petur Alberg Lamhauge avnokar á ongan hátt, at bæði hann og starvsfólk í Fíggjarmálaráðnum vórðu kunnað um skattaholið, sum er umrøtt á hesum síðum, aðrenn lógin varð sett í gildi.

Men hann vil tó ikki geva útsenda blaðmannin um heilt rætt í, at talan veruliga er um skattahol.

– Spurningurin er, um talan er um eitt hol, tí sum

tú sigur, so vistu vit fullvæl, hvat lógin innibar. Vit høvdu eisini ætlanir um at smíða lógina soleiðis, at allur vinningur frá tí degnum, at lógin varð sett í gildi, skuldi vera skattskyldugur, men hetta fekk ikki politiska undirtøku.

Aðalstjórin visir á, at trupulleikin í hesum var, at tað frá fleiri síðum varð metti, at hetta vildi verið at lóggivi við afturvirkandi kraft. Hetta tí tað vildi viðført, at virðisøkning – sum síðani verður staðfest í reiðum peningi – undir øllum umstøtum vildi verið skattskyldu frá degnum, sum lóggávan kom í gildi.

so leingi tey eru keypt fyri 18. november 2001.

– Sjálvir mettu vit ikki, at hetta vildi verið at lógeva aftureftir. Okkara hugsan var, at man kundi gjørt eina lóggávu, har tað varð álagt øllum virkjum at gera eina status-uppgærd fyri tann dagin, tá nýggja lóggávan varð sett í gildi. Tað vil siga, at tann peningur, sum eitt virki hevði vunnið sær fram til tá, framvegis varð skattaður eftir gomlu lóggávuni, og tí mettu vit ikki, at talan var um at lóggeva aftureftir, sigur hann.

Men kundir allur hesin spurningurin ikki verið loystur, um tað bara varð sett ein regla afturat inn í lógarverki, har tað varð staðfest, at frípartabrov

verða dagfest tann dagin, sum tey verða útskrivað, heldur enn eftir keypsdegnum á upprunaligu partabrovunum?

– Prinsippið vildi verið tað sama, men tað var ikki politisk undirtøka fyri hesum, er einastarsvarið, sum aðastjórin vil geva í hesum.

Og heldur ikki eru viðmerkingarnar serliga nógv, ar, tá vit at enda spyrja, hvørt aðalstjórin ikki situr við einum keðiligum smakki í munninum. Hetta tí ein lóggáva – sum hann sjálvur hevur verið við til at smíða – verður nýtt av fleiri partaeigarum, sum á hendan hátt fáa stórar peningaupphæddir, uttan at lata nakran skatt. Nakað sum nýggja lóggávan annars skuldi forða.

Í einum teldubrævið í november 2001 vóru bæði Petur Alberg Lamhauge og Karsten Hansen kunnaðir um trupulleikan, men politiska avgerðin var, at einki skuldi gerast við hetta

– Tað fái eg sum so ikki svarað fyri. Hatta var sum sagt ein politisk avgerð, er einasta viðmerkingin frá

aðalstjóranum, sum í aðrar mátar visir til landsstýrismannin.

